

Herstory revisited

Ulrika Holgersson

Historia A

Under Malmös Feministiska Nätverks Forum i november 2011 besöker jag tillsammans med en kollega scenkonstkollektivet Potato Potatos seminarium om pjäsen *Historia A*, som just då spelas i stan. Idén till uppsättningen kom från Ann-Sofie Ohlanders utredning *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia* som är en kuslig påminnelse om sådant vi genushistoriker vet i princip, men har varit bra på att förtränga: De som gör historia i dessa böcker är en – inte sällan så självklar att den är abstrakt underförstådd – massa, massa män. I huvudtexten till gymnasieläromedlet *Människan genom tiderna* finns inte en enda svensk kvinna nämnd efter 1720. Registret till grundskoleboken *Sofi Historia* anger ingen kvinna efter drottning Kristina.¹ Dessa uppenbara skevheter bryts på ett bryskt vis mot en enda mening som Potato Potato-medlemmarna på seminariet hänger upp sig på i *Sydsvenskans* annars överväldigande recension: ”Den skeva historieskrivningen är kanske inte det största scoopet för en teaterscen i början av 2000-talet.”² Det är som om de fått en stämpel av tråkig, tantig, tjugig mossighet på sig. Trots att de tagit tag i något som de facto bemötts med ovedersäglich nonchalans, ja ren och skär tystnad.

Det här är en reaktion som jag mer än väl känner igen mig i. Den sammanfaller precis med det dilemma som jag valde att ta upp i seminarieserien Genushistoriens utmaningar och som jag brottats med de senaste åren: Hur ska jag som genushistoriker efter den språkliga vändningen förhålla mig till den realiteten att kvinnor oavbrutet utesluts i det pågående skrivandet av det förflutna (eller tystas i den historia som utspelar sig framför mina ögon) utan att falla tillbaka i den *herstory*-tradition (tantstämpeln) som de flesta av oss säger att vi lämnat?³ Dessa funderingar väcktes egentligen av två situationer, dels erbjudandet att skriva ett kapitel om kvinnornas och kvinnorörelsernas historia till det nya verket *Lunds stads och dess omlands historia*, dels en förfrågan från en socialdemokratisk kvinnoklubb i Malmö att föreläsa om historiska förklaringar till motståndet inom S och media mot Mona Sahlin under det inledande valåret 2010. Jag ska snart komma in närmare på vad som konkret kom ut av dessa förfrågningar. Men först något om den teoretiska bakgrunden till mina dubier.

Från *herstory* till tomma barrikader

Termen *herstory* är som bekant skapad genom en ordlek med upprinnelse i feministiska historieskrivares insikt att historien dokumenterats och presenterats av män – den är hans historia, *his-story*. Under 1970- och 80-talen växte sig en rörelse stark som såg som sin uppgift att dammsuga arkiven och på olika fantasifulla vis spåra kvinnornas avtryck från det förflutna, för att sätta dem i centrum för en ny historieskrivning.⁴ Den brittiska litteraturvetaren Devoney Looser påpekar att det delvis var fråga om något annat än traditionell kvinnohistoria som är ett bredare begrepp; *herstory* var explicit inriktad på att samla kollektiva erfarenheter som systematiskt undertryckts. Efterhand kom emellertid *herstory*-traditionen att kritiserats från olika håll. En typ av anmärkning, som Looser själv representerar, gick ut på att kvinnor inte uteslutits helt och hållet, och att de själva deltagit i processen av såväl in- som exkluderande av sina medsustrar.⁵ En annan sorts invändning, den vi oftast diskuterat, var att det slags kompletterande av den kvinnliga historien till den manliga som *herstory* stod för inte i grunden gjorde upp med de maktstrukturer som från början trängt undan kvinnors erfarenheter. Nu skulle istället hela historien skrivas om utifrån genusperspektivet, så att könen relateras till varandra i en vidare maktanalys.⁶

Denna historiografiska utveckling har skildrats många gånger förr. Den utgör ett sammanhang vi ständigt måste förhålla oss till, utifrån vår egen situations speciella förutsättningar. Nyligen diskuterades den av Monika Edgren i *Scandia* som ett led i ett försök att utvärdera varför svenska genushistoriker i allt större utsträckning tycks marginaliseras inom genusvetenskapen. I sin exposé betonar hon den socialhistoriska, med *herstory* samtida och närliggande (hon nämner själv inte begreppet), traditionens förankring i den så kallade ståndpunktsteorin, alltså utgångspunkten att kvinnors specifika erfarenheter ger dem ett kunskapsprivilegium i förhållande till andra grupper vad det gäller att skildra "de sociala sammanhangen". I konsekvens med samma tänkande är också samhällets officiella historia skriven utifrån en speciell position: de härskandes förment neutrala utsiktspunkt. På så vis problema-

Historia A. Foto: Alexander Tenghamn.

tiseras bilden av ”den vetande forskaren”, även om detta ifrågasättande, enligt Edgren, inte är tillräckligt, ”vilket har att göra med den bakomliggande essentialistiska könssynen”. Den historiskt situerade sociala skillnaden formade två olika sorters historiska subjekt med olika identiteter.⁷

Denna logiska kullerbytta, att något som är historiskt konstruerat, därmed inte av naturen givet, i slutändan behandlas som ett i grunden annorlunda enhetligt kollektiv ifrågasattes efterhand av den poststrukturalistiska kritiken. Bakom låg åtminstone två viktiga utgångspunkter: För det första en radikaliserad syn på erfarenhet. Denna sågs som språkligt konstruerad, det vill säga det att vara kvinna, underklass, svart och så vidare styrdes av maktalstrande kunskapssystem eller diskurser, och fanns inte utan dessa. Erfarenheter var inte grund för kunskap, utan alstrade av kunskap. Därmed föll också tron på möjligheten att, som i ståndpunktsfeminismen, få del av kunskap som var mer sann och riktig än någon annan. För det andra var dessa diskurser ständigt föränderliga, vilket gjorde att erfarenheten att vara kvinna alltid var instabil. Könsskillnad formades genom diskursiva, tillfälliga tillskrivningar. Dessutom handlade det inte bara om skillnader mellan subjekt, utan också om skillnad inom subjekten.⁸

Det var lätt att se att denna hållning i sin förlängning riskerade att stranda i hopplös pessimism: Om kvinnor inte fanns annat än som historiskt skiftande tankefigurer innebar det också att det var meningslöst att skriva *herstory*, eller kvinnohistoria? Och vem skulle då stå på den feministiska barriaden? Likafullt menade en historiker som Joan W. Scott att det var forskarens uppgift att dekonstruera kunskapssystemen, diskurserna, istället för att skriva nya berättelser om kvinnor som ontologiska kategorier.⁹ En statsvetare som Wendy Brown uppmanade feminister att glömma tron på historien som en befriare,

”Potato potato”. Foto: Maja Qvarnström.

eftersom den själv rymde orsaken till förtrycket. Och alldeles nyligen har en svensk historiker, Sara Edenheim, till och med analyserat vårt behov att vända oss till det förflutna som ett bedrägligt begär vi borde göra upp med.¹⁰

Det finns förstås mycket, mycket mer att säga om de diskussioner som förts de två senaste decennierna om hur vi ska hantera skillnad, vad som händer när vi beskriver skillnad, hur vi ska förstå människors görande av skillnad i ett maktperspektiv och så vidare. Jag nöjer mig med att stanna vid Edgrens tes att genushistoriens glansperiod var den tid ”då skillnad förstods i meningen ’skilja sig från’ och studieobjektet var identitetsskapande och ojämlikhet”, men att andra ämnen, ”mer teoretiska” än historia, kom att stimulera och ta kommandot inom genusvetenskapen ”när förskjutningen mot dekonstruktion och förståelse av skillnad som meningsskapande, liksom upplösningen av begreppen kön och genus, upplösningen av könsskillnad och erkännandet av skillnad inom subjektet blev alltmer intressant”.¹¹ Från att ha varit ledande vid uppbyggnaden av den svenska genusvetenskapen ser alltså Edgren hur svenska historiker blivit allt mindre tvärvetenskapliga, och allt mer isolerade. Här hänvisar hon också till Sara Edenheim som tycker sig ha märkt en tendens inom svensk genushistoria att, även när forskningen gällt hur kvinnligheten förändrats, kvinnor och män tänks som enhetliga subjekt. Edgrens egen slutsats blir snarast till en appell till andra historiker: Ojämlikhet kan inte förstås utan utgångspunkten att mening skapas genom skillnad. Frågan blir då om detta krav tvingar oss att vända oss inåt med ryggen mot kulturarbetare som dem i Potato Potato?

Att skriva om kvinnor som om de existerade: Lund 1862 till nu

När jag 2007 blev tillfrågad om jag ville delta i arbetet med att ta fram ett verk om Lunds historia, med särskilt ansvar för en uppsats och stadens kvinnor och kvinnorörelser från 1862 till idag, blev jag först av allt glad. Det var en uppgift som omedelbart kittlade min nyfikenhet. På ett plan handlade det säkert om längtan efter ursprung: jag är född i Lund, bodde där fram till att jag var 26 år, från 19 var jag aktiv i kommunfullmäktige. Jag kände en lust att leta spår i vanliga arkiv, spår av människor som gått en väg som på något sätt liknade min, fast långt tidigare. Samtidigt var denna lust inte oblandat positiv, utan mer som ett slags *guilty pleasure*. Den påminde om den dragning jag alltid, litet skamset, haft till gamla fotografier – en känsla av att jag kanske gjorde historien till en fetisch, ett föremål först och främst för mina egna intressen. Därtill kom naturligtvis min intellektuellt grundade medvetenhet om att det inte var ett enkelt projekt att ro i land.

Men det uppstod också andra tankar och känslor, som fick mig att övertygas om att det var ett jobb som måste göras. Viktigast var samtalen som

ägde rum i det vetenskapliga rådet. När jag argumenterade för att lyfta fram människors vardagsliv, särskilt kvinnors, stötte jag från något håll på uppfattningen att detta inte var intressant, eftersom det såg likadant ut överallt i hela landet. Det var inte detta liv som utmärkte staden, utan kyrkan och universitetet, vilka representerades, enligt vederbörandes syn, av en aldrig upphörande uppräkningslista av biskopar, professorer och andra prominenta män. Plötsligt drabbade mig då insikten att det var denna stora historia, om någon, som till slut framstod som meningslöst likformig, eftersom den skrivits så många gånger förut.

Genom ren provokation väcktes alltså hos mig en sympati och förståelse för *herstory*-traditionen, särskilt suget efter empiri, efter nya källor och vinklar. Men samtidigt trodde jag inte på projektet att skriva om ontologiska subjekt. Var de då möjligt att använda de senaste årens poststrukturalistiska insikter för att skriva en ny sorts *herstory*?

I sin klassiska "*Am I that Name?*", en undersökning av hur begreppet "kvinna" skiftat genom historien, pläderar Denise Riley, för att det på en och samma gång är möjligt att hävda att kvinnor inte existerar och praktisera en politik "som om" de gjorde det. "While it's impossible", skriver hon, "to thoroughly be a woman, it's also impossible never to be one." Att tala om kvinnor förpliktigar dock: Det gäller att hela tiden skapa misstänksamhet inför naturaliserade kategorier, to "throw sand in the eyes of the founding categorisations" så att de undermineras och på sikt kan försvinna.¹² Inspirerad av Riley ställde jag mig således frågan vad det var som var särskilt grundläggande för att skapa kategorin "kvinna" i Lund för 150 år sedan och framåt.

Svaret borde ha kommit instinktivt, men utkristalliserade sig faktiskt efter en mer intuitiv brainstorming.¹³ Jag fångades av en uppgift i en av arbetarrörelsens auktoriserade historiker om att "tusentals kvinnor" under första världskrigets dyrtid skulle ha tågat under ledning av Arbetarkommunens expeditör förbi Grand Hotel, där skånska lantpatroner samlats för överläggningar. Aktionen, som historiken omtalar som "komisk", hade slutat med att polis kallades till platsen, men något ingripande hade det inte blivit fråga om.¹⁴ Jag visste att jag ville inleda min berättelse med denna händelse, just därför att den bröt mot det förväntade, för att man i officiell historieskrivning gärna glömmar kvinnornas politiska engagemang, och för att bröd och politik, för kvinnors del, historiskt sett har hört ihop. Därtill var det oviktigt att en man, i historiens backspegel, förlöjligade den. Men det krävde att jag sökte stöd för dessa uppgifter – som lämnats 40 år i efterhand – i andra källor.

En omsorgsfull genomgång av polisrapporter och arbetarrörelseprotokoll och slutligen några dagstidningar skapade mycket riktigt bryderier. Inga kvinnor syntes till. Aktionen organiserades tveklöst av det manligt dominerade facket och i pressen omtalades de rätt och slätt som "arbetare".¹⁵ Om

kvinnorna skulle utgjort ett betydande inslag borde detta markerats särskilt, så som till exempel vid den stora hungerdemonstrationen och vid förstamajdemonstrationen 1917, där de varit särskilt talrika.

Denna upptäckt väckte självfallet i sin tur ett antal frågor om hur kvinnor kategoriserats – här är dock inte platsen att gå in på dem alla. Jag beslöt helt enkelt att låta händelsen i sig med den ”felberättade” historien bli ingången till min text, för att direkt signalera instabiliteten i begreppet ”kvinna”. I detta sammanhang gjorde jag en uttrycklig markering om att det inte finns några sanna män och kvinnor, men däremot ”materiella och kulturella mönster som styr och formar människors handlande i termer av kön, eller för den delen klass”.¹⁶

Ordet ”komisk” signalerade givetvis att kvinnor och politik i det allmänna medvetandet inte hörde ihop. Det ledde mig in på tankar om gränser i det fysiska rummet och om avvikarna – de som genom sina överträdelser paradoxalt nog höll åtskillnaden vid liv. Jag beslutade mig därför att direkt efter den inledande episoden med kvinnodemonstrationen ta avstamp i en ingående skildring av de prostituerades situation: var de bodde, vilka områden de vistades i, hur de ständigt försökte vara där de inte fick visa sig och fly från de platser där de måste vara (till exempel på kurhuset).¹⁷ Den strukturerande principen för texten blev på så sätt gränsen mellan privat och offentligt, markerad genom de två huvudavdelningarna: den första ”Att försörja sig som kvinna i Lund” (bröd) och den andra ”Att uppfostra henne för denna ’skyldighet’ mot samhället” (politik). Det allra första avsnittet kallade jag för ”Polisen slår till på Lilla Tvärgatan 13” och det handlade alltså om de prostituerade, den kategori som använde den sexualitet som officiellt var förpassad till den privata sfären som själva sitt levebröd, och som demonstrerade detta i offentligheten. Tanken var att visa på hur deras ständiga rörelser mellan de båda sfärerna ställde till det för andra kvinnor. Bland de avsnitt som sedan följde kan nämnas ”Handskmakerskorna som bildade den första fackföreningen”, om en grupp som hade svårt att hävda sina fackliga rättigheter som arbetare på lika villkor med männen; ”Hembiträdena som inte ville organisera sig”, om en kategori vars utsatthet grundade sig i en position som förvärvsarbete i det privata; ”Starka kvinnor som undervisade i lydnad: kvinnliga lärare i Lund”, om en grupp ogifta och självförsörjande kvinnor som uppfyllde sitt kvinnliga kall genom att fostra medborgare i den stora familjen – samhället och så vidare. På en konkret och detaljerad nivå ville jag visa till exempel hur en studentska vid 1900-talets början inte kunde sitta själv och fika på Café Lundagård utan att ha sällskap av en kamrat,¹⁸ hur de moraliskt laddade diskussionerna ständigt återkom i den socialdemokratiska kvinnoklubben, och hur en intellektuell kvinna måste välja: antingen lärarinna och forskare på männens domäner eller maka och mor i hemmets, trygga kvinnliga vrå.¹⁹

Var då dessa förhållanden unika för Lund? Naturligtvis inte, men min

slutsats måste ändå bli att de omständigheter som präglade skapandet av genus i samhället i stort var speciellt särpräglade just här. Lund var nämligen en av de 13 svenska städer där prostitutionen reglementerades,²⁰ och staden rymde också, med sitt universitet, sitt lasarett, och sin industri, den nya moderna tidens långa spann av kvinnoroller, från hemmafruar via hembiträden, barnmorskor, läkare, lärare, arbeterskor, studentskor, politiker, filantroper till prostituerade. Alla dessa roller definierades i någon mån av gränsdragningen mellan privat och offentligt. Och alla ställdes tydligt mot varandra på grund av stadsrummets relativt begränsade yta och koncentration. Visst kunde man ha valt andra utgångspunkter för en studie av hur genus formades vid denna tid, men jag menar att jag lyfte fram den mest centrala. Och det var åtminstone ett försök att, i Denise Rileys anda, skriva en dekonstruerande och rekonstruerande berättelse. Under själva skrivprocessen hände dessutom något som gjorde mig än mer övertygad om att det var rätt att åtminstone försöka.

Att möta kvinnor idag: politik och dramatik

Våren valåret 2010 blev jag kontaktad av en socialdemokratisk kvinnoklubb i Malmö som undrade om jag ville komma och föreläsa. De kände sig modfällna och upprörda över hur Mona Sahlin behandlades internt inom partiet och av vissa blodtörstiga kvällstidningar. Det resulterade i ett fantastiskt givande möte där vi diskuterade vad forskningen visat om kvinnors plats i politik och massmedia, men framför allt om dessa kvinnors egna upplevelser av och strategier att komma runt alla hinder och genomdriva konkret politik och hur mycket de visste om en tid som fortfarande i genushistoriskt hänseende är lite undersökt. Denna upplevelse gav ytterligare bränsle till givande samtal med några kollegor, och genomförandet av en ABF-debatt om kvinnor och politik, strax efter valet.²¹ Det slog mig att denna min gamla identitet som feministiskt engagerad politiker fick betydelse för min hållning som forskare. Det gick helt inte att bara gräva huvudet i en sandhög av teorier: Källor måste fram, äldre föregångskvinnors gärning måste undersökas. Men sanden måste samtidigt, för att låna Rileys ord, kastas i ögonen på de naturaliserade kategorierna.

Ett besök på Potato Potatos föreställning i Malmö, någon vecka efter seminariet, ger mig allt hopp om att ett sådant projekt låter sig göras. Under föreställningens gång nämns hundratals kvinnor vid namn, och några stycken gestaltas ingående i dramatiska scener. Men det är en hejdlös blandning av alla stilar och epoker. Eller som *Sydsvenskans* recensent pricksäkert beskriver det: "Kanske är det en gymnasal där numren i en skolpjäs testas, med oss som provpublik. Kostymerna hänger på en stång i ett hörn; på motsatt sida tronar en provisorisk bardisk och däremellan springer ensemblens fyra aktörer som

vildar.” En mycket queer kvinnohistoria: ”Marie Curie i neongrönt. Hildegard av Bingen som 1100-talets superstar. Fluorescerande porträtt i kött och puls”.²² *Herstory revisited – herstory 2.0.*

Herstory revisited

This text deals with a very particular dilemma: how should I, a post-linguistic-turn gender historian, deal with the reality that women are constantly excluded from the continuing writing of the past (or are silenced in the history that is played out in front of my eyes) without falling back on the herstory tradition that the majority of us academics say we have left behind? The problem is discussed in theoretical terms, but also empirically in relation to two specific situations. The first is a commission to write a history of women and the women's movement for the Swedish city of Lund. The second is an invitation to address a Social Democratic women's association on the subject of the Swedish general election campaign of 2010, and more specifically the media resistance shown towards Mona Sahlin, the female candidate for prime minister. With the help of a further example – the play *Historia A* by the dramatic arts collective Potato Potato, a reaction to the omission of women from Swedish school history textbooks – I will conclude by illustrating the new path I would advocate: a very queer women's history – Herstory revisited, or Herstory 2.0.

Keywords: herstory, queer theory, gender history, women's history, gender politics

Noter

- 1 Registret över *Människan genom tiderna* anger 14 kvinnor och 235 män. För *Sofi Historia* är proportionerna 6–150. Se Ann-Sofie Ohlander, *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia*, SOU 2010:10 Rapport 1 från Delegationen för jämställdhet i skolan, Stockholm 2010, s. 67f.
- 2 Malena Forsare, ”En het Potatopotato”, *Sydsvenskan* 2011-11-13.
- 3 Jag har hittills i min forskning framför allt använt dekonstruktion och berättelsekritik som metod. Ulrika Holgersson, *Populärkulturen och klassambället. Arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet*, Stockholm 2005; dens., *Klass – feministiska och kulturanalytiska perspektiv*, Lund 2011.
- 4 *Oxford English Dictionary* ger denna definition med den första excerpten daterad 1970: ”history emphasizing the role of women or told from a woman's point of view; also, a piece of historical writing by or about women”. Se *Oxford English Dictionary* online: <http://www.oed.com.ludwig.lub.lu.se/view/Entry/243412>, hämtad 2012-01-05.
- 5 Devoney Looser, *British Women Writers and the Writing of History, 1670–1820*, Baltimore 2000, s. 1-2, 205, not 2-3.
- 6 Denna utveckling återspeglas i Christina Ericssons antologi, *Genus i historisk forskning*, Lund 1993 t.ex. s. 37–40.
- 7 Monika Edgren, ”Genushistoria och den tvärvetenskapliga genusforskningen”, *Scandia* vol.

- 76 nr 1 2010, s. 46–53, cit. s. 47. Edgren menar även att denna könsuppfattning fortsatte att färga av sig i senare forsknings problematisering av vad det innebar att vara kvinna. Kimberley Crenshaws lansering av begreppet ”intersektionalitet”, är ett exempel. För en intersektionalitetsanalys där kategoritänkandet problematiseras, se Maria Vallström, ”Att göra skillnad – om migration, arbete och kön i skogsarbetarbyar 1950–1975”, *Scandia* vol. 76 nr 2 2010.
- 8 Joan W. Scott, ”Experience”, i *Feminists Theorize the Political*, London och New York 1992. Det är förstås viktigt att tillägga att intersektionalitetsteorin utvecklats och att den går att kombinera med poststrukturalistisk teori. Se t.ex. Nina Lykke, ”Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen”, *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 1 2003.
- 9 Se t.ex. Tania Modeleski, *Feminism Without Women. Culture and Criticism in a Postfeminist Age*, New York 1991, men även debatten mellan Scott och Laura Downs i *Comparative Studies in Society and History* vol 35, nr 2 1993: Laura Downs, ”If ’Woman’ is Just an Empty Category, Then Why Am I Afraid to Walk Alone at Night? Identity Politics Meets the Postmodern Subject”; Joan W. Scott, ”The Tip of the Volcano”; Downs, ”Reply to Joan Scott”. För en senare diskussion på samma tema där Scott vänder sig mot psykoanalysen, se Joan W. Scott, ”Gender: Still a Useful Category of Analysis?”, *Diogenes* vol. 225 nr 7–14 2010.
- 10 Edgren, s. 48–51; Wendy Brown, ”Särade förbindelser”, *Fronesis* nr 6–7 2002; Sara Edenheim, *Anakronismen – mot den historiska manin*, Göteborg 2011.
- 11 Edgren, s. 52. För en redogörelse för dessa diskussioner om skillnad, se Edgren, s. 50–52.
- 12 Denise Riley, ”Am I that Name?”. *Feminism and the Category of ’Women’ in History*, Basinstoke 1988, s. 112ff.
- 13 Ulrika Holgersson, ”Att leva som kvinna i Lund. Från 1862 och framåt”, i *Lunds stads och dess omlands historia*. Band III, under utgivn. Lund 2012.
- 14 Hans Truedsson, *Arbetarrörelsen i Lund under epoken 1850–1950*, Lund 1958, s. 365.
- 15 ”Högermötet i Lund i författningsfrågan”, *Skånska Dagbladet* 1918-12-02; ”Bönder och arbetare talas vid”, *Arbetet* 1918-12-02.
- 16 Holgersson 2012.
- 17 Här hade jag enorm hjälp av Petra Anderssons utmärkta c-uppsats *Prostitutionen i Lund 1877–1907*, Historiska institutionen, Lunds universitet, 1995.
- 18 Asta Kihlbom, ”Fyra studentskor ser tillbaka. 1910-talet”, i *Akademiska Föreningen i Lunds årsskrift 1965*, Lund 1965, s. 47. Fina kartläggningar av studentskornas ursprung och tillvaro i Lund görs i två c-uppsatser: Viktoria Fernstedts *Lunds första kvinnliga studenter 1880–1915*, Historiska institutionen, Lunds universitet och Else-Britt Löfdahls ”... och den ljusnande framtid är vår?” *Kvinnliga studenter vid Lunds universitet 1900–1914*, Historiska institutionen, Lunds universitet 1997.
- 19 Se inte minst Lina Carls Linberg, *Våp eller nucka? Kvinnors högre studier och genusdiskursen 1930–1970*, Lund 2004.
- 20 Tommie Lundquist, *Den disciplinerade dubbelmoralen. Studier i den reglementerade prostitutionens historia i Sverige 1850–1918*, Göteborg 1982, s. 222–225.
- 21 Tillsammans med Josefin Rönnbäck och Silke Neunsinger arrangerade jag den 13 oktober 2010 seminariet ”Kvinnor i politiken”. I panelen satt Kommunals förra ordförande Ylva Thörn, fredsaktivisten Bibbi Steinertz samt historikerna Gunnel Karlsson, René Frangeur och Tom Olsson.
- 22 Forsare. Inte minst är det de olika dramatiska teknikerna för att visa på den stora kritiska massan av betydelsefulla kvinnor genom historien som representerar herstory i föreställningen. Exempelen har hämtats t.ex. ur Nina Burtons fantastiska *Den nya kvinnostaden. Pionjärer och glömda kvinnor under tvåtusen år*, Stockholm 2005.